

ISSN (Print) 2616-678X
ISSN (Online) 2663-1288

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің

ХАБАРШЫСЫ

BULLETIN

of L.N. Gumilyov
Eurasian National University

ВЕСТНИК

Евразийского национального
университета имени Л.Н. Гумилева

ФИЛОЛОГИЯ сериясы
Серия **ФИЛОЛОГИЯ**
PHILOLOGY Series

№3(132)/2020

1995 жылдан бастап шығады

Издается с 1995 года

Founded in 1995

Жылына 4 рет шығады

Выходит 4 раза в год

Published 4 times a year

Нұр-Сұлтан, 2020

Nur-Sultan, 2020

Нур-Султан, 2020

Бас редакторы **Дихан Қамзабекұлы**
филология ғылымдарының докторы, ҚР ҰҒА академигі, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан,
Қазақстан

Бас редактордың орынбасары **Шолпан Жарқынбекова**
филология ғылымдарының докторы, проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан

Редакция алқасы

Аскер оғлы Рамиз	ф.ғ.д., проф., Баку мемлекеттік университеті, Баку, Әзірбайжан
Ақматалиев Абдылдажан	ф.ғ.д., проф., Қырғызстан Ұлттық ғылым академиясы, Бішкек, Қырғызстан
Аймұхамбет Жанат	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Бахтикиреева Улдана	ф.ғ.д., проф., Ресей халықтар достығы университеті, Мәскеу, Ресей
Беженару Людмила	ф.ғ.д., проф., Яссы мемлекеттік университеті, Яссы, Румыния
Бейсембаева Жанаргүл	ф.ғ.к., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Біжкенова Айгүл	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Жақыпов Жантас	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Журавлева Евгения	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Жан Динжиң	PhD, проф., Миньцзу университеті, Пекин, Қытай
Ескеева Мағрипа	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Ержласун Гүлжанат	PhD, проф., Хаджи Байрам Вели университеті, Анкара, Түркия
Қасқабасов Сейіт	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Негимов Серік	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Нұрғали Қадиша	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Нуриева Фануза	ф.ғ.д., проф., Қазан федералды университеті, Қазан, Татарстан, РФ
Райхл Карл	ф.ғ.д., проф., Бонн университеті, Бонн, Германия
Рахманов Носимхан	ф.ғ.д., проф., Ә. Науаи атындағы Ташкент өзбек тілі және әдебиеті мемлекеттік университеті, Ташкент, Өзбекстан
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф., Тіл және халықаралық білім бойынша бірлескен ұлттық комитеті, Вашингтон, АҚШ
Сәтенова Серіккүл	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Тәжібаева Сәуле	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Тұрысбек Рақымжан	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Хисамитдинова Фирдаус	ф.ғ.д., проф., Уфа федералды зерттеу орталығы, Уфа, Башқұртстан, РФ
Чернявская Валерия	ф.ғ.д., проф., Лингводидактика жоғары мектебі, Санкт-Петербург, Ресей
Шәріп Амантай	ф.ғ.д., проф., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Шәріпова Гүлбану	ф.ғ.к., доцент м.а., Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Экиджи Метин	PhD, проф., Эгей университеті, Измир, Түркия
Янковски Хенрих	PhD, проф., А. Мицкевич атынд. Польша университеті, Познань, Польша

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қ. Сәтбаев к-сі, 2, 402 каб.

Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Журнал менеджері: Базылхан Г.

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы. ФИЛОЛОГИЯ сериясы
Меншіктенуші: «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» Коммерциялық емес акционерлік қоғам

ҚР Ақпарат және коммуникациялар министрлігінде 27.03.2018 ж. №16996-Ж тіркеу куәлігімен тіркелген.

Мерзімділігі: жылына 4 рет. Тиражы: 9 дана. Басуға 09.09.2020 ж. қол қойылды.

Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қажымұқан к-сі, 13/1,

тел.: +7(7172)709-500 (ішкі 31-413)

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Editor-in-Chief Dikhan Kamzabekuly

Doctor of philology, academician of NAS RK, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

Deputy Editor-in-Chief Zharkynbekova Sholpan

Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

Editorial board

Asker ogly Ramiz	Doctor of philology, Prof., Baku State University, Baku, Azerbaidzhan
Akmataliyev Abdildajan	Doctor of philology, Prof., National Academy of science of KR, Bishkek, KR
Aimukhambet Zhanat	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Bakhtikireeva Uldanai	Doctor of philology, Prof., RUDN University, Moscow, Russia
Beisembayeva Zhanargul	Can. of philology, L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Bezhenaru Lyudmila	Doctor of philology, Prof., University UAIC, Iasi, Romania
Bizhkenova Aigul	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Chernyavskaya Valeriya	Doctor of philology, Prof. Higher school of linguodidactics and translation, Saint Petersburg, Russia
Erzhiasun Güljanat	PhD, Prof., Hasi Bayram Veli University, Ankara, Turkey
Yeskeyeva Magripa	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Henryk Jankowski	PhD, Prof., Adam Mickiewicz University, Poznan, Poland
Kaskabassov Seit	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Khislamitdinova Firdaus	Doctor of philology, Prof., UFRK RAS, Ufa, Bashkortostan, RF
Metin Ekiji	PhD, Prof., Ege University, Izmir, Turkey
Negimov Serik	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Nurgali Kadisha	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Nurieva Fanuza	Doctor of philology, Prof., Kazan Federal University, Kazan, Tatarstan, RF)
Reichl Karl	Doctor of philology, Prof., University of Bonn, Bonn, Germany
Rakhmanov Nasimhon	Doctor of philology, Prof., Tashkent State University of Uzbek language and literature, Tashkent, Uzbekistan
Rivers William Patrick	PhD, Prof., Joint national Committee on languages and international education, Washington, USA
Satenova Serikkul	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Sharip Amantay	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Sharipova Gulbanu	Can. of philology, as. Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Tazhybayeva Saule	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Turysbek Rakymzhan	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Zhakypov Zhantas	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan
Zhang Dingjing	PhD, Prof., Minzu University of China, Beijing, China
Zhuravleva Yevgeniya	Doctor of philology, Prof., L.N. Gumilyov ENU, Nur-Sultan, Kazakhstan

Editorial address: 2, Satbayev str., of. 402, Nur-Sultan, Kazakhstan, 010008

Tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Managing Editor: Bazylkhan G.

Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University PHILOLOGY Series

Owner: Non-profit joint-stock company «L.N. Gumilyov Eurasian National University»

Registered by Ministry of Information and Communication of the Republic of Kazakhstan. Registration certificate No 16996-Ж from 27.03.2018

Periodicity: 4 times a year Circulation: 9 copies. Signed in print: 09.09.2020

Address of printing house: 13/1 Kazhimukan str., Nur-Sultan, Kazakhstan 010008; tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31-413)

Главный редактор **Дихан Камзабекулы**
доктор филологических наук, академик НАН РК, ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан

Зам. главного редактора **Шолпан Жаркынбекова**
доктор филологических наук, проф., ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан

Редакционная коллегия

Аскероглы Рамиз	д.ф.н., проф., Бакинский государственный университет, Баку, Азербайджан
Акматалиев Абдылдажан	д.ф.н., проф., Национальная академия наук КР, Бишкек, Киргизия
Аймухамбет Жанат	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Бахтикиреева Улданай	д.ф.н., проф. Российский университет дружбы народов, Москва, Россия
Беженару Людмила	д.ф.н., проф. Ясский государственный университет, Яссы, Румыния
Бейсембаева Жанаргуль	к.ф.н., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Бижкенова Айгуль	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Жакыпов Жантас	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Жан Динжин	PhD, проф., Китайский университет Миньцзу, Пекин, Китай
Журавлева Евгения	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Ескеева Магрипа	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Ержласун Гульжанат	PhD, проф. Университет Хаджи-Байрам Вели, Анкара, Турция
Каскабасов Сеит	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Негимов Серик	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Нургали Кадиша	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Нуриева Фануза	д.ф.н., проф., Казанский федеральный университет, Казань, Татарстан, РФ
Райхл Карл	д.ф.н., проф., Боннский университет, Бонн, Германия
Рахманов Насимхон	д.ф.н., проф., Ташкентский государственный университет узбекского языка и литературы имени А. Навои, Ташкент, Узбекистан
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф., Совместный Национальный комитет по языкам и международному образованию, Вашингтон, США
Сатенова Сериккуль	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Тажibaева Сауле	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Турьбек Рахимжан	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Хисамитдинова Фирдаус	д.ф.н., проф., УФИЦ РАН, Уфа, Башкортостан, РФ
Чернявская Валерия	д.ф.н., проф., Высшая школа лингводидактики и перевода, Санкт-Петербург, РФ
Шарип Амантай	д.ф.н., проф., ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Шарипова Гульбану	к.ф.н., и.о. доцента, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Экиджи Метин	PhD, проф., Эгейский университет, Измир, Турция
Янковский Хенрих	PhD, проф., Университет имени Адама Мицкевича в Познани, Познань, Польша

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. К.Сатпаева, 2, каб. 402
Тел.: +7(7172) 709-500 (вн. 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Менеджер журнала: Базылхан Г.

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева. Серия ФИЛОЛОГИЯ
Собственник: Некоммерческое акционерное общество «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева»

Зарегистрирован Министерством информации и коммуникаций РК под номером №16996-Ж от 27.03.2018 г.
Периодичность: 4 раза в год. Тираж: 9 экземпляров. Подписано в печать 09.09.2020 г.

Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Кажымукана, 13/1, тел.: +7(7172)709-500 (вн. 31-413)

© Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева

Мазмұны

Фольклор және әдебиеттану

<i>Абдуова Б.С., Асанова Ұ.О.</i> Ұлттық дүниетанымдағы бөрілік рух сабақтастығы.....	8-17
<i>Әбсадық А.А., Қабылдинов З.Е.</i> Ахмет Байтұрсынұлы ғұмырнамасындағы Орынбор кезеңі: кейбір беймәлім мәліметтер мен деректер (ғылыми-танымдық экспедиция материалдары бойынша)	18-27
<i>Исламбаева З.У.</i> 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің драматургияда бейнеленуі	28-35
<i>Құрманғали Г.Қ.</i> Құранның ортағасырлық әдеби жәдігерлерге ықпалы	36-43
<i>Рахмонов Н.</i> Ежелгі Орталық Азия халықтарындағы рухани үдеріс тамырлары.....	44-50
<i>Шәріп А.</i> Қазақ поэзиясындағы Сарыарқа бейнесінің идеялық-көркемдік эволюциясы мен трансформациясы	51-59

Лингвистика және әдістеме

<i>Ашинова К.А.</i> Қысқарған және біріккен дипломатиялық терминдер	60-65
<i>Балтабаева Ж.Қ., Бияздықова Ә.Ә.</i> М. Жұмабаев шығармаларындағы «бақыт» базалық концептісінің мағыналық-ақпараттық өрісін айқындайтын тілдік бірліктер	66-74
<i>Ескеева М., Алашбаева Ж.</i> Орта ғасыр түркі мақал-мәтелдеріндегі адами қасиеттер көрінісі: салыстырмалы-тарихи талдау	75-85
<i>Құрманбайұлы Ш., Әділов М.Е.</i> Абай тіліндегі көнерген сөздер.....	86-97
<i>Құсайынова Ж.</i> Транспозицияланған құрылымдардың контекстік-модалдік қызметі	98-103
<i>Личман Е.Ю., Черняева И.В.</i> Қазақстан және Ресей әдебиетшілері, суретшілері шығармашылығында «жол/сапар» сарынының түсіндірілуі	104-122
<i>Орманова А.Б., Анафинова М.Л.</i> Ассоциативті эксперимент шеңберіндегі тілдік интерференция.....	123-132
<i>Садирова К., Әбдірова Ш.</i> Идеологиялық дискурс және ықпалдастық мәселесі.....	133-141

Contents

Folklore and Literary Studies

<i>Abduova B.S., Assanova U.O.</i> Legacy of the Wolf Spirit in the National Worldview	8-17
<i>Absadyk A.A., Kabuldinov Z.E.</i> Orenburg Period in Akhmet Baitursynuly's Biography: Some Unknown Archival Sources (based on materials of scientific and educational expedition).....	18-27
<i>Islambayeva Z.U.</i> Representation of the 1916 National Liberation Movement in Drama.....	28-35
<i>Kurmangali G.K.</i> Influence of the Koran on Middle Ages Literary Monuments	36-43
<i>Rakhmonov N.</i> Sources of Spiritual Processes Among Ancient Peoples of Central Asia	44-50
<i>Sharip A.</i> Ideological and Literary Evolution and Transformation of Saryarka image in the Kazakh Poetry	51-59

Linguistics and methodics

<i>Ashinova K.A.</i> Abbreviated and Combined Diplomatic Terms.....	60-65
<i>Baltabaeva Zh.K., Biyazydykova A.A.</i> Linguistic Units Determining the Semantic-Informational Field of the Basic Concept "Happiness" in M. Zhumabayev's Works.....	66-74
<i>Eskeyeva M., Alashbayeva Zh.</i> Representation of Human Qualities in Proverbs and Sayings of Turks of the Middle Ages: Comparative and Historical Analysis	75-85
<i>Kurmanbaiuly Sh., Adilov M.</i> Archaisms in Abay's Writing	86-97
<i>Kussaiynova Zh.</i> Context-Modal Functioning of Transposition Structures	98-103
<i>Lichman E.Yu., Chernyaeva I.V.</i> Interpretation of the «Path/Road» Motive in Works of Writers and Artists of Kazakhstan and Russia.....	104-122
<i>Ormanova A.B., Anafinova M.L.</i> Linguistic Interference in Terms of Associate Experiment	123-132
<i>Sadirova K., Abdirova Sh.</i> Ideological Discourse and Integration Issue	133-141

Содержание

Фольклор и литературоведение

<i>Абдуова Б.С., Асанова У.О.</i> Преемственность волчьего духа в национальном мировоззрении	8-17
<i>Абсадык А.А., Кабульдинов З.Е.</i> Оренбургский период в биографии Ахмета Байтурсынулы: некоторые неизвестные архивные источники (по материалам научно-познавательной экспедиции).....	18-27
<i>Исламбаева З.У.</i> Отражение национально-освободительного восстания 1916 года в драматургии.....	28-35
<i>Қурманғали Г.К.</i> Влияние Корана на литературные памятники средневековья	36-43
<i>Рахмонов Н.</i> Источники духовных процессов среди древних народов Центральной Азии.....	44-50
<i>Шарип А.</i> Идеино-художественная эволюция и трансформация образа Сарыарки в казахской поэзии.....	51-59

Лингвистика и методика

<i>Ашинова К.А.</i> Сокращенные и комбинированные дипломатические термины....	60-65
<i>Балтабаева Ж.К., Бияздыкова А.А.</i> Лингвистические единицы, определяющие семантико-информационное поле базового концепта «счастье» в произведениях М. Жумабаева	66-74
<i>Ескеева М., Алашбаева Ж.</i> Репрезентация человеческих качеств в пословицах и поговорках тюрков средневековья: сравнительно-исторический анализ.....	75-85
<i>Қурманбайұлы Ш., Адилов М.Е.</i> Архаизмы в языке Абая.....	86-97
<i>Кусаинова Ж.</i> Контекстно-модальное функционирование транспозиционных структур	98-103
<i>Личман Е.Ю., Черняева И.В.</i> Интерпретация мотива «путь/дорога» в творчестве литераторов, живописцев Казахстана и России	104-122
<i>Орманова А.Б., Анафинова М.Л.</i> Языковая интерференция в рамках ассоциированного эксперимента.....	123-132
<i>Садирова К., Абдирова Ш.</i> Идеологический дискурс и проблема интеграции	133-141

ХҒТАР 17.09.91

А. Шәріп

*Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
(E-mail: sharipamantay@gmail.com)*

Қазақ поэзиясындағы Сарыарқа бейнесінің идеялық-көркемдік эволюциясы мен трансформациясы

Аңдатпа. Сарыарқа бейнесі қазақ халқының дәстүрлі дүниетанымында маңызды орын алады. Бірнеше жүзжылдықтар бойына ол далалық өлкенің автохтонды көшпелі жұртының территориялық тұтастығы мен ұлттық бірлігінің рәмізі болып келді. «Сарыарқа» топонимінің шығу төркіні мен мазмұны туралы түрлі ғылыми пайымдар кездеседі. Бұл мақалада XV-XX ғасырлардағы қазақ поэзиясында Сарыарқа бейнесінің көркем көрініс табуы оның генезисі, эволюциясы мен трансформациясы аясында қарастырылады. Жарияланымда авторлардың поэзиялық шығармалары олардың қоғамдағы әлеуметтік-саяси және мәдени-рухани өзгерістердің ықпалымен қалыптасқан дүниетанымдық ерекшеліктері тұрғысынан жан-жақты талданады.

Түйін сөздер: Сарыарқа, қазақ поэзиясы, көркем бейне, ұлттық бірлік, территориялық тұтастық, отарлық саясат, кеңестік идеология.

DOI : <https://doi.org/10.32523/2616-678X-2020-132-3-51-59>

Түсті: 10.08.20 / **Қайта түзетілді:** 16.08.20 / **Жарияланымға рұқсат етілді:** 09.09.20

Кіріспе. Қазақ әдебиетінің тарихына қарасақ, әр кезеңдегі көркем шығармаларда «Сарыарқа» топонимінің шартты және нақты сипатта, сондай-ақ, кең және тар ауқымды мағынада көрініс тапқандығын көре аламыз. Оның «Арқа» нұсқасы да жиі ұшырасады.

Мысалы, жыраулық толғаулардағы «Бетегелі Сарыарқаның бойында// Соғысып өлген өкінбес» (Доспамбет жырау) [1, 35 б.]; «Арқада мезгілсіз жылқы жусаса // О-дағы бір аш қасқырға жолығар» (Шалкиіз) [2, 49 б.]; «Арқаға қарай көшермін // Алашыма ұран десермін» (Жиёмбет жырау) [3, 55 б.] немесе ақындық туындылардағы «Арқаның сары белінде, // Алғидың құба дөңінде» (Балқы Базар Оңдасұлы) [2, 233 б.] деген – алды XV, соңы XIX ғасырға тиесілі жыр жолдарына үңіле отырып, нақты бір географиялық мекенді нұсқап көрсету қиын. Оның үстіне, мысалға алынған шығармашылық иелері өмір сүрген кезең де, аймақ та әрқилы.

Зерттелу жайы. Бірқатар тілші-ғалымның пікірінше, «Сарыарқа» топонимі бастапқыда «шет-шегі жоқ қырат-қыр», «аласа төбелі кең дала», «ұланғайыр тегіс жазира» дегенді білдірген [3, 258-259 бб.], [4, 190-192 бб.].

М. Семби «Сарыарқа» топонимі әуелде солтүстік бағытты меңзеп, тек бертін келе ғана атау ретінде ірге тепкен деп пайымдайды. Зерттеушінің ойынша, ол XV ғасырдан кешікпей, Қазақ хандығы құрылған кезде қолданысқа ене бастаған [5, 25 б.].

Этимолог-ғалым Ә. Нұрмағамбетұлы: «...біріккен екі сөз – «Сарыарқа»-ның тұңғыш мағынасы «батыстағы немесе солтүстіктегі байтақ дала» болса керек...», - деген тұжырым жасайды [6, 47 б.].

«Сарыарқа» бейнесін зерттеу, оның ұлттық менталитеттегі орнын, саяси және мәдени-рухани астарларын кезең-кезең бойынша ашып көрсету мақсатын жүзеге асыру үшін қазақ поэзиясының XV-XX ғасыр аралығындағы мәтіндерін тақырыпқа сәйкес саралау, олардың идеялық-көркемдік сипаттары мен дәстүр жалғастығын айқындау, қоғамдық жағдайлармен байланысын байыптау, жеке авторлардың ұстанымдарын зерделеу міндеттері қарастырылды.

Зерттеу әдістері мен мәселенің талқылануы. Мақалада қарастырылатын мәтіндерге қатысты мәдени-тарихи және жүйелі талдау әдістері қолданылды.

Жинақтап қарағанда, XIX ғасырдағы әдеби туындылардан «Сарыарқа» сөзінің Қазақстанның орталық және батыс аймақтарына қатысты қолданыстары жолығады.

Айталық, «Ассалаумағалейкум, қара Бәйтік, // Арқадан Шөже келді өлең айтып» [2, 100 б.] деп жырлаған Шөже Қаржаубайұлы Көкшетау өңірінің тумасы болса, «Жетер ме сәлем айтсам елдеріме, // Елдегі қатар өскен теңдеріме. // Шәмілдің көкірегіне жел енгесін, // Арқаның сия алмадық кең жеріне» [2, 192 б.] деген сөздердің иесі саналатын Сүгір Мырзалыұлының өсіп-өнген аймағы – Батыс Қазақстан.

Маңғыстаулық ақындар Қалнияз Шопықұлы (1816-1902) мен Аралбай Оңғарбекұлы (1854-1914) тағдыр тауқыметімен туған жерінен қол үзген шақтарында былайша толғайды:

Аңсадым аға, жеңге, ағайынды,
Жетіру, Әлім-Шөмен, Кіші жүзде
Байұлы сегіз арыс Адайымды,
Ақ Жайық, Нарын менен Жылыойымды,
Жем, Сағыз, Елек, Қобда, Ойылымды,
Сарыарқа сағымданып көрінгендей,
Созамын күнде солай мойынымды.

Қалнияз [2, 146 б].

Және де сәлем жазайын,
Жеменей мен Балықшы,
Қыс Маңғыстау, жаз – Арқа,
Қатар көшкен халыққа.

Аралбай [7, 78 б].

Осы жыр түйдектеріндегі Сарыарқа (Арқа) тағы да батыс аймаққа тиесілі.

Кейбір өлеңдерде Әлім тайпасының мекен еткен жері «Арқа» деп көрсетіледі. Бұған Махамбет Өтемісұлының «Арқада Әлім бар-ды деп, // Қайыспас қара нар-ды деп, // Оған да барып жеткен ер» [1, 219 б.] немесе айтыскер ақын Құлманбеттің «Арқадағы алты Әлім, // Желкедегі Жетіру, // Он екі ата Байұлы, // Аспанның астын шарладым» [7, 82 б.] деген жыр жолдары айғақ бола алады.

Егер Қазақстанның батыс өңірі ақындарының шығармаларына ден қойсақ, олардың ұғымындағы Сарыарқа (Арқа) – Жем, Сағыз, Елек, Қобда, Ойыл өзендері ағып жатқан аймақ секілді қабылданады да, бірқатарының өлең-жырларында кездесетін «Арқаның алпыс екі саласы» сөз тіркесі жинақы символдық сипат танытады.

Осылайша дәстүрлі қазақ поэзиясында көшпелі қазақтың кір жуып, кіндік кескен төл мекенін, төрт құбыласы түгел қасиетті қонысын білдіріп келген «Сарыарқа» топонимі XIX ғасырдағы зар заман ақындарының шығармашылығында жаңаша мазмұн иемденді. Сөйтіп, бірте-бірте тар аумақтық түсініктен шідер үзіп, жалпықазақтық (бүкілхалықтық) мұрат-мүддені аясына сыйғызған идеялық темірқазыққа айнала бастады.

Ресей империясының отарлық саясаты нәтижесінде қазақ жерінен айырылып, тығырыққа тірелді. «Сібір қазақтарының Жарғысы» (1822, 22 маусым), «Жетісу және Сырдария облыстарын басқару туралы Ереже» (1867, 11 шілде), «Торғай, Орал, Ақмола және Семей облыстарын басқару туралы уақытша ереже» (1868, 21 қазан), «Түркістан өлкесін басқару туралы Ереже» (1886, 2 маусым), «Ақмола, Семей, Жетісу, Орал және Торғай облыстарын басқару туралы Ереже» (1891, 25 наурыз) секілді құжаттар Алаш жұртын бөлшектеп, ол үш орталықтан – Орынбордан, Омбыдан және Ташкенттен басқарылды. Қазақтың өз астанасы болған жоқ. Осындай қиямет-қайым кезеңде антиутопиялық поэзия өкілдері дәтке қуат, жанға медет сұрап, «Сарыарқа» атауына жүгінді. Дулат Бабатайұлының «Ата қоныс Арқадан», «О, Сарыарқа, Сарыарқа!», Мұрат Мөңкеұлының, сондай-ақ Мұхтар Әуезов

айтқандай, «зар заманның артқы ақыны» Нарманбет Орманбетұлының «Сарыарқа» атты толғаулары – осының дәлелі.

Оларға Шортанбай Қанайұлы:
Арқадан дәурен кеткен соң,
Қуғындап орыс жеткен соң...

Көдесі қалың Арқаңыз,
Ақ кебін кимей бағынды [8, 111-114 б.], -

деп үн қосты.

Жалпы қоғамдық көңіл-күй мен өнер түрлерінің өзара байланысы тұрғысынан алып қарағанда, Құрманғазы Сағырбайұлының «Сарыарқа» күйі мен Иманжүсіп Құтпанұлының «Сарыарқа» әні – сол заманмен өзектес шығармалар.

XX ғасырдың басындағы ұлттық ояну дәуірінде «Сарыарқа» топонимінің семантикалық аясы одан әрі байытылып, ол ел тұтастығының іргелі ұғымдарының бірі болды.

Мысалы, үлкен ойшыл, санаткер ақын Мәшһүр Жүсіп Көпеев өзінің 1907 жылы Қазан қаласында басылып шыққан кітабына «Сарыарқаның кімдікі екендігі» деп ат қойды. Бұл – жай тарихи ғана емес, Алаш қауымы үшін бағдарламалық туындылардың бірі еді. Автор: «Бұл қазақ иесіз жатқан жерге текке ие болған жоқ. Ақ найзаның ұшымен, ақ білектің күшімен кеше Қаракерей Қабанбай, Қанжығалы Бөгенбай, Қаздауысты Қазыбек, Шақшақұлы Жәнібек замандарында жаннан кешіп, сусын орнына қызыл қан ішіп, «жаудай алысып, жаттай салысып, күні-түні атысып, қара қанға батысып», шыбын жанын нысанаға байлап, не маңғаз жау қолында оққа ұшып, өліп, сөйтіп алған жері еді. Ата-бабамыз не үшін қырылды? Кейінгі үрім-бұтағына жер-су алып беремін деп қырылды. Жалғыз менің ата-бабам емес, жер-суға таласып көп қазақ қырғын тапты. Сол себепті бұл Сарыарқа біздің қазаққа атасының құны болып, олжа болып еді», - деп жазды [9, 13 б.].

«Сарыарқа» сөзі әсіресе 1917 жылғы төңкерістер кезеңінде биік ұлттық дәрежеге көтерілді.

Айталық, сол жылы Алашорда үкіметі туын тіккен Семей қаласында «Сарыарқа» газеті жарық көрді. Бұл басылымның бетінде Сұлтанмахмұт Торайғыровтың «Сарыарқаның жаңбыры» (1917 жыл, 10 қазан), Ілияс Жансүгіровтың «Сарыарқаға» (1917 жыл, 22 тамыз) атты өлеңдері жарияланды.

Жүсіпбек Аймауытов «Абай» журналының 1918 жылғы 7-санында басылған «Ғаскер өлеңі» туындысында:

Арғы атам – ер түрік,
Біз – қазақ еліміз,
Самал тау, шалқар көл,
Сарыарқа – жеріміз.
Сай сайлап, мал айдап,
Сайрандап, ен жайлап,
Ерке өскен Арқаның
Еркесі, серіміз! –

деп жазды. Сөйтіп, ол «Сарыарқа» («Арқа») топонимін күллі қазақ елімен байланыстырды.

Ұлы ақын Мағжан Жұмабаевтың «Өткен күндер» атты өлеңінде кездесетін:

Еділ, Жайық, Сырдария –
Белгілі жұртқа ескі су.
Тәтті, дәмді, тармақты
Ұзын Ертіс, Жетісу.
Осы бес су арасы
Сарыарқа деген жер еді,

Туып-өскен баласын

Айбынды ер алаш дер еді [10, 65 б.], -

деген жолдар «Сарыарқа» атауының географиялық әрі идеялық тұрғыдан «Қазақстан» сөзіне барабар деңгейге жеткендігін растап береді.

Ендеше, бүгінгі заман ақыны Темірхан Медетбековтің: «Мағжан ұғымындағы Сарыарқа біздің ұғымымыздағы Сарыарқа емес, одан әлдеқайда кең. Біздіңше, бұл сөзге таласудың жөні жоқ. Енді біз бес судың – Еділ, Жайық, Сыр, Ұзын Ертіс, Жетісудың арасын алып жатқан Сарыарқаның ұлы мағынасына қайта оралуымыз керек. Оны қазіргідей әлдекімдердің өзіншілдік эгоизмінен дүниеге келген тар аумақта қарастыруға болмайды» [11], – деген пікірі жайдан-жай айтылмаған деп ойлаймыз.

Өлгі өлеңінің мазмұнына қарағанда, М. Жұмабаев Мәшһүр Жүсіп Көпеевтің «Сарыарқаның кімдікі екендігі» кітабындағы: «Күнбатысы – Сырдария, күншығысы – ұзын аққан Ертіс, оңтүстігі – Жетісу. Солтүстігі – Еділ, Жайық. Сол төрт судың арасы заман қадымда, тауарихларда «Дешті Қыпшақ» атанған» [9, 13 б.], - деген мәліметпен жақсы таныс болған сияқты. Тек Мәшһүр Жүсіп өз еңбегінде Еділ мен Жайықты бір-бірінен бөлмей, «төрт су арасы» десе, Мағжан оларды өзара ажыратып, «бес су арасы» деп жырға қосады. Және байырғы Сарыарқаның ерте замандағы Дешті Қыпшақ (Жошы Ұлысы) аймағын қамтып жатқаны туралы деректің жолығуы да – шын мәнінде назар аударатын жайт. Өйткені кейбір зерттеушілер Алтын Орда дәуірінде «Сарыарқа» географиялық атауы қолданыста болмаған деген пайымды ұстанады.

Қазақ даласында Кеңес өкіметі орнағаннан кейінгі уақыт ішінде бұрын ұлт тарихында орасан маңыз атқарған тарихи-географиялық атаулардың аясы тарылып қалғаны белгілі. Мысалы, ежелден түркі халықтары жайлаған ұланғайыр аймақты білдіретін «Түркістан» ұғымы бар-бара Қазақстанның бір қаласының шеңберімен шектелді. Сол секілді, «Сарыарқа» топонимі де жалпыұлттық кең ауқымдағы мәнінен айырылып, белгілі бір территориялық өңірмен тұйықталды.

Осы орайда «Қазақ совет энциклопедиясы» ұсынған анықтама бойынша: «СА-РЫАРҚА, Арқа, Қазақтың ұсақ шоқылығы – Қазақ ССР-інің орталық және шығ. Бөлігін қамтитын физ.-геогр. Өлке. Қыратты, ұсақ шоқылы және аласа төбешікті келген жазық. Батысы Торғай ойысынан басталып, шығысы Тарбағатайдың бат. Сілеміне дейін 1200 км-ге созылып жатыр. Солтүстігі Бат. Сібір жазығына, оңтүстігі Балқаш көліне ұласады» [12, 36 б.].

Большевиктер билігі әбден тамыр жайған мезгілде революциялық «қан, темір, от» символымен ұштасқан «қызыл» сөзі идеология майданында, оның ішінде әдебиет әлемінде эпитет ретінде жаппай қолданысқа еніп, қоныс атаулары да сол түске «малынып» шыға келді.

«Сарыарқа» топонимі де жаңа заманның солақай тезіне кез болып, қатаң талқыдан өтті.

Мысалы, Сәкен Сейфуллин 1919 жылы жазылған «Аққуға» атты өлеңінде:

Әй, аққу, әй, сәлем айт жолыққанда,

Сарыарқа – сынсыз сұлу біздің мекен» [13, 70 б.], -

– деп үйлесімді қазақы нақышпен сыр толғаса, 1923 жылы дүниеге келген «Автомобиль» атты туындысында:

Сарыарқа – сорлы сары бел,

Үйрене ме өнерге? [13, 117 б.], -

деген жаңа заманға лайық сарынға түсіп кетеді. Сөйтіп, айналдырған үш-төрт жылдың көлемінде ақынның лирикалық кейіпкері үшін Сарыарқа – «сынсыз сұлу біздің мекеннен» қараңғылық басқан «сорлы сары белге» трансформацияланып шыға келеді. Бұл өктем «қызыл» саясат ықпалының нәтижесі екендігі түсінікті.

Бұл үрдіс Сәбит Мұқановтың «Қызыл Арқа» атты өлеңінде (1925 жыл) арнасын біржолата айқындады:

Сарғылт түсті Сарыарқа,
Сүреңі жоқ кең алқа,
Қызыл Арқа атанды,
Жасадық жаңа Отанды,
Сарғаю енді болмайды.
Қызыл гүлдер тамырлар,
Қызыл өрттей жалындар,
Қызарған гүлді түрменен,
Шағылысып күнменен,
Қызыл Арқа жайнайды! [14, 41-42 бб.].

Социалистік қоғам жыршысы «Сарыарқа» мен «Қызыл Арқа» атауларын бір-біріне қарсы қойып, суреткерлік қиялы арқылы ендігі қазақ даласынан большевиктік «жерұйықтың» поэтикалық символын жасайды.

Ал І.Жансүгіров «Ресей жері» атты өлеңінде (1927 жыл): «Ұшсыз, шетсіз сар жапан, // Отсыз сусыз қызыл құм, // Жоқ па дедім сорлы жер, // Мақтайтын Сарыарқадай...» [15, 97 б.], - дей отырып, бүгінгі Сарыарқаны бұрынғы Сарыарқамен емес, «мұжықтың» қалың қаласымен, сұлу қоңыр даласымен» салыстырады да, соған сәйкес – көрші кеңістікті жоғары қоятын тұжырымдарға тоқтайды.

Сталиндік қуғын-сүргін қайта өршіген екінші дүние жүзілік соғыстан кейінгі жылдары «Сарыарқа» сөзін өлең өрнегіне кіргізу ұлтшылдық деп есептелді.

Мәселен, И. Храмов деген әдебиет тарихында осыдан басқа із қалдырмаған бір автор: «Қазақстанды сүю жөнінде қазіргі нақты социалистік тұрмысқа жанаспайтын өлеңдер пайда болды. Бұл ақындар өздерінің өлеңдерінде Қазақстанды Отанымыздан бөліп алады, оны ұлттық шеңберде сөз қылады. Мұның өзі Қ.Аманжоловтың творчествосында ерекше көп кездеседі. «Сарыарқа» деген өлеңінде ақын Қазақстанға арнап былай деп жазған...» [16], – деп, атақты ақынның туған жер туралы шынайы толғанысын түкке жарамсыз етіп шығарады.

Қасым Аманжоловтың шығармашылығына қатысты мұндай шалақ пікірлер 1958 жылы жарық көрген «Қазақ совет әдебиетінің очеркі» кітабына да еніп кетті: «Қ.Аманжолов 1943 жылы Қиыр Шығысқа майданға өтіп бара жатып жазған «Сарыарқа» атты өлеңінде Сарыарқа табиғатының сұлулығын жырлап келеді де:

Сарыарқа, сағындырдың, атамекен,
Сар дала, анам едің, құшағың кең.
Тұсыңнан тоқтай алмай барам өтіп,
Артта – сен, алда – майдан, қайтсем екен?! –

деп бітіреді. Жалпы совет жерін қорғауға бара жатқанын ұмытып, жорықтан лоблығандай болады. Ұлы орыс жерінсіз Сарыарқа сәнді өмір сүре алмайтыны ақын қиялынан тыс қалып қояды» [17, 473 б.].

Ақын Әбділдә Тәжібаев өзінің «Қазақ лирикасының тарихынан» атты монографиясында Қ.Аманжоловтың «Сарыарқа» атты өлеңі туралы жарық көрген басқа да теріс пікірлер болғандығы жайында әңгімелеп берген [17, 242 б.]. Сондай-ақ, өзінің осы өлеңді қысылтаяң заманда «аттаныс жорық жыры» деп атап, көсілте мақтап-мадақтағаны үшін өрескел сынға ұшырағандығын да айтады [19].

Нәтижелер мен қорытынды. Сталиннің жеке басына табынушылық әшкереленгеннен кейінгі мезгілде ғана идеологиялық тоң біршама жібіп, қастерлі ұлттық құндылықтарды сөз етудің ыңғайы туды.

Жұбан Молдағалиевтің 1956 жылы дүниеге келген «Алтын Арқа» [20, 169-170 бб.] өлеңіндегі:

Сұлу ғой арқа жері, арқа таңы!
...Қазақта «сары» – алтынның түсі еді ғой,
Мүмкін сол туған шығар жақсы арманнан, -

деген әсерлі жолдар сол сәттегі алғашқы талпыныстарды аңғартады. Соның өзінде кітапқа кірген мәтінде «Арқа» сөзінің кіші әріппен жазылуы, «сары» сөзінің тырнақшаға алынуы, сондай-ақ, ақынның «Сарыарқа» сөзінің орнына «Алтын Арқа» атауын қолдануы әлі де кеңестік цензураның кәнігі қырағылығын жоғалтпағанын көрсетеді.

Осы тақырыпқа бұрыннан үн қосып келе жатқан Ә. Тәжібаев та замандастарынан қалыспай, кеңестік Қазақ республикасының 60 жылдығы құрметіне «Сарыарқа» атты «той толғауын» (өзі белгілеген жанры) арнады. Бұл сюжетті туындының кейіпкері Ақдәулет:

Сарыарқам менің, сар далам,
Сенімен бірге жүрегім.
Сен үшін сынса ырзамын,
Болаттай берік білегім.
... Келемін мен жетектеп
Алтын өзен тереңнен,
Сарыарқаны алтынға
Бөлеймін де берем мен...
Той басталды, ағайын,
Біздің алтын Арқада [21, 535-537 бб.], -

деп сыр ақтарады.

Мұнан соңғы ақындардың ішінде Ғафу Қайырбековтың «Сарыарқа» өлеңінің келесі шумақтары осы тақырыпты жырлаудың кеңес заманында қалыптасқан жалпы көркемдік үлгісін айқындап береді:

Сарыарқа – жерге қойған елдің аты,
Бір сөзде ата қазақ махаббаты.
Болжаған болашағын сан ғасырға
Даланың данышпаны – дана қарты.

Сап-сары сары алтынмен туысқандай,
Малынып, маржан дәнге тұрыс қандай!
Жетеді көкжиекке көзің талып,
Арада егіннен бос қуыс қалмай!

Отанның сары қазаны бұрқ-бұрқ қайнап,
Орнаған осы араға ошақ сайлап.
Бас қосқан барлық ұлттың өкілдері
Сыйласқан бірін-бірі «ағатайлап» [22, 229-230 бб.].

Өлең мәтініндегі «ата қазақ махаббаты» (бағзы ұлттық ұғым), «дана қарт» (дәстүрлі бейне), «маржан дән» (тың игеру тұспалы), «барлық ұлттың өкілдері» (интернационализм) тіркестері «Сарыарқа» атауының поэзиядағы ажырамас атрибуттарына, тіпті кей ретте дайын бейнелік клишелеріне айналып үлгерді.

Сөйтіп, «Сарыарқа» топонимінің қазақ жырындағы идеялық-көркемдік эволюциясы мен трансформациясы елдің тарихи тағдырымен жалғасқан халықтық таным-түсінік аясында жүзеге асқандығы сөзсіз.

Әдебиеттер

1. Бес ғасыр жырлайды: Екі томдық/ Құраст. М. Мағауин, М. Байділдаев. – Алматы: Жазушы, 1989. – Т.1. – 384 б.
2. XIX ғасырдағы қазақ поэзиясы. – Алматы: Ғылым 1985. – 320 б.
3. Абдрахманов А.А. Этимологические исследования средневековых топонимов Центрального Казахстана (Сарыарки) // Проблемы этимологии тюркских языков. – Алма-Ата: Ғылым, 1990. – 396 б.
4. Койшыбаев Е. Краткий толковый словарь топонимов Казахстана. - Алма-Ата: Наука, 1974. – 274 с.
5. Семби М. Память земли тюрко-монгольской: истоки и символика топонимов (Тюркский меридиан). – Алматы: КазНИИК, 2013. –296 с.
6. Нұрмағамбетұлы Ә. Жер-судың аты – тарихтың хаты. – Алматы: Балауса, 1994. – 64 б.
7. Қазақ поэзиясының антологиясы: XX ғасырдың бас кезі. – Алматы: Ғылым, 1992. – 488 б.
8. Зар заман: Жыр-толғаулар (Құрас. С.Дәуітов). –Алматы: Жалын, 1993. – 176 б.
9. Көпейұлы М.-Ж. Шығармалары. 8-том. – Павлодар: ЭКО, 2006. – 452 б.
10. Жұмабаев Ж. Шығармалары. – Алматы: Жазушы, 1989. – 448 б.
11. Медетбеков Т. Асқақ рух ақыны // Егемен Қазақстан. – 1993. – 4 наурыз.
12. Қазақ совет энциклопедиясы. 10-том. – Алматы: Қазақ Совет энциклопедиясының Бас редакциясы, 1977. – 461 б.
13. Сейфуллин С. Бес томдық шығармалар жинағы. Т.1: Өлеңдер мен поэмалар. – Алматы: Жазушы, 1986. – 344 б.
14. Мұқанов С. Таңдамалы шығармалар. Т.1: Өлеңдер. – Алматы: Жазушы, 1972. – Т.1: Өлеңдер. – 223 б.
15. Дүйсенов М. Илияс Жансүгіров: Өмірі мен творчествосы.– Алматы: Ғылым, 1965. – 301 б.
16. Храмков И. Қазақстан әдебиеті жоғары идеялы болсын// Социалистік Қазақстан. - 1951. – 19 қыркүйек.
17. Қазақ совет әдебиеті тарихының очеркі. – Алматы: Қазақ ССР Ғылым академиясының баспасы, 1958. – 512 б.
18. Тәжібаев Ә. Бес томдық шығармалар жинағы. – Алматы: Жазушы, 1981. – Т.4: Ғылыми еңбектер. – 760 б.
19. Нұрқатов А. Әдебиет сынының принциптілігі үшін // Лениншіл жас. – 1951. – 9 желтоқсан.
20. Молдағалиев Ж. Жыр күнделіктері: Таңдамалы өлеңдері. – Алматы: Жалын, 1981. – 256 б.
21. Тәжібаев Ә. Бес томдық шығармалар жинағы. – Алматы: Жазушы, 1981. – Т.1: Өлеңдер мен поэмалар. – 752 б.
22. Қайырбеков Ғ. Бел асар. Екі томдық. – Алматы: Жазушы, 1978. – Т.2: Өлеңдер мен поэмалар. – 368 б.

A. Sharip

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

Ideological and Literary Evolution and Transformation of Saryarka image in the Kazakh Poetry

Abstract. The image of Saryarka occupies a significant place in the traditional worldview of the Kazakh people. For several centuries, it was a symbol of the territorial integrity and national unity of the autochthonous nomadic population of the Steppe region. There are various scientific interpretations about the origin and content of the toponym «Saryarka». This article examines the artistic representation of the image of Saryarka in Kazakh poetry of the 15th-20th centuries in the context of its genesis, evolution and transformation. The publication provides a thorough and detailed analysis of the poetic works of the

authors from the standpoint of their worldview characteristics, which were formed under the influence of socio-political, cultural and spiritual changes in society.

Keywords: Saryarka, Kazakh poetry, artistic image, national unity, territorial integrity, colonial policy, Soviet ideology.

А. Шарип

*Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева,
Нур-Султан, Казахстан*

Идейно-художественная эволюция и трансформация образа Сарыарки в казахской поэзии

Аннотация. Образ Сарыарки занимает значительное место в традиционном мировоззрении казахского народа. На протяжении нескольких веков он являлся символом территориальной целостности и национального единства автохтонного кочевого населения Степного края. О происхождении и содержании топонима «Сарыарка» имеются различные научные интерпретации. В этой статье рассматривается художественная репрезентация образа Сарыарки в казахской поэзии XV-XX веков в контексте его генезиса, эволюции и трансформации. В публикации приведен тщательный и детальный анализ поэтических произведений авторов с позиций их мировоззренческих особенностей, сформировавшихся под влиянием социально-политических и культурно-духовных перемен в обществе.

Ключевые слова: Сарыарка, казахская поэзия, художественный образ, национальное единство, территориальная целостность, колониальная политика, советская идеология.

References

1. Bes gasyr jyrlaidy: Eki tomdyk/ Kuras. M.Magaun, M. Baidildaev. T.1 [Poetry of five centuries], (Almaty, Jazushy, 1989, 384 p.). [In Kazakh]
2. XIX gasyrdagy kazak poeziasy [Kazakh poetry of the XIX century], (Almaty, Gylym, 1985, 320 p.). [In Kazakh]
3. Abdrahmanov A.A. Etimologicheskie issledovania srednevekovykh toponimov Sentralnogo Kazahstana (Saryarki) // Problemy etimologii turkskih jazykov [Etymological studies of medieval toponyms of Central Kazakhstan (Saryarka) // Problems of etymology of Turkic languages], (Almaty, Gylym, 1990, 396 p.). [in Russian]
4. Koishybaev E. Kratki tolkovyi slovar toponimov Kazahstana [Brief explanatory dictionary of toponyms of Kazakhstan], (Almaty, Nauka, 1974, 274 p.). [in Russian]
5. Sembi M. Pamat zemli turko-mongolskoi: istoki i simvolika toponimov (Turkskii meridian) [Memory of the Turkic-Mongolian land: the origins and symbolism of toponyms (Turkic meridian)], (Almaty, KazNIK, 2013, 296 p.) [in Russian]
6. Nurmagambetuly A. Jer-sudyn aty – tarihtyn haty [The name of the land and water is a letter of history], (Almaty, Balausa, 1994, 64 p.) [In Kazakh]
7. Kazak poeziasynyn antologiasy: XX gasyrdyn bas kezi [Anthology of Kazakh poetry: the beginning of the XX century], (Almaty, Gylym, 1992, 488 p.) [In Kazakh]
8. Zar zaman: Jyr-tolgaular (Kuras. S. Dautov) [Age of Sorrow: poems], (Almaty, Jalyn, 1993, 176 p.) [In Kazakh]
9. Kopeiuly M.-J. Shygarmalary. 8-tom [Works. Vol. 8], (Pavlodar, EKO, 2006, 452 p.) [In Kazakh]
10. Jumabaev J. Shygarmalary [Works], (Almaty, Jazushy, 1989, 448 p.). [In Kazakh]
11. Medetbekov T. Askak ruh akyny [High spirit poet], (Egemen Kazakstan, 1993, 4 nauryz). [In Kazakh]

12. Kazak sovet ensiklopediasy. 10-tom [Kazakh Soviet encyclopedia. Vol. 10], (Kazak Sovet ensiklopediasynyn Bas redaksiasy, Almaty, 1977, 461 p.). [In Kazakh]
13. Seifullin S. Bes tomdyk shygarmalar jinagy. – T.1: Olender men poemalar [Collection of works in five volumes. Vol.1: Poems and poems], (Almaty, Jazushy, 1986, 344 p.) [In Kazakh]
14. Muqanov S. Tandamaly shygarmalar. T.1: Olender [Selected works. Vol.1: Poems.], (Jazushy, Almaty, 1972, 223 p.). [In Kazakh]
15. Duisenov M. Ilias Jansugirov: Omiri men tvorchestvosy [Ilyas Zhansugurov: Life and creation], (Almaty, Gylym, 1965, 301 p.). [In Kazakh]
16. Hramkov I. Kazakstan adebieti jogary ideialy bolsyn [Let the literature of Kazakhstan have a high ideal], (Socialistik Kazakstan, 1951, 19 kyrkuiek). [In Kazakh]
17. Kazak sovet adebieti tarihnyn ocherki [Essays on the history of Kazakh Soviet literature], (Almaty, Kazak SSR Gylym akademiasynyn baspasy, 1958, 512 p.). [In Kazakh]
18. Tajibaev A. Bes tomdyk shygarmalar jinagy. T.4: Gylymi enbekter [A collection of five-volume poems. T.4: Science works], (Almaty, Jazushy, 1981, 760 p.) [In Kazakh]
19. Nurkatov A. Adebiet synynyn prinsiptiligi ushin [For the principle of literary criticism], (Leninshil jas, 1951, 9 jeltoksan). [In Kazakh]
20. Moldagaliev J. Jyr kundelikteri: Tandamaly olenderi [Poem diaries: Selected contributors], (Almaty, Jalyn, 1981, 256 p.). [In Kazakh]
21. Tajibaev A. Bes tomdyk shygarmalar jinagy. T.1: Olender men poemalar [A collection of five-volume poems. T.1: Verse and poems], (Almaty, Jazushy, 1981, 752 p.). [In Kazakh]
22. Kaiyrbekov G. Bel asar. Eki tomdyk. [Passage. Two-volume. Vol.2. Verse and poems], (Almaty, Jazushy, 1978, 368 p.). [In Kazakh]

Автор жайлы мәлімет:

Шәріп Амантай – филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

Sharip Amantay – Doctor of Philology, Professor, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan.

**«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы.
Филология сериясы» журналында мақала жариялау ережесі**

1. Журналдың мақсаты. Филология ғылымдарының өзекті мәселелерін, тіл және әдебиетті оқыту әдістемелерін және де ғылыми конференциялардың ең маңызды материалдарын, библиографиялық шолу мен сын пікірлерді көрсететін әдебиеттану және тілтану саласындағы мұқият тексеруден өткен ғылыми жұмыстарды жариялау.

2. Журналда мақаланы жариялаушы автор Ғылыми басылымдар бөліміне (*мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қаласы, Қ.Сәтпаев көшесі, 2, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Бас ғимарат, 402 кабинет*) қолжазбаның қол қойылған бір дана қағаз нұсқасын тапсыру және **Word** форматындағы электронды нұсқасын **vest_phil@enu.kz** электрондық поштасына жіберу қажет. Қағазға басылған мақала мәтіні мен электронды нұсқасы бірдей болулары қажет. Мақаламен бірге автордың жұмыс орнынан алынған **Ілеспе хат** та тапсырылуы қажет. Мақалалар **қазақ, орыс, ағылшын** тілдерінде қабылданады.

3. Авторлардың редакцияға мақалаларды жіберуі «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысында» басуға және шет тіліне аударып, қайта басуға келісімін білдіреді. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы өз туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына, барлық көшірмелердің, кестелердің, сұлбалардың, иллюстрациялардың тиісті түрде рәсімделгеніне кепілдеме береді.

4. Ұсынылатын мақала көлемі (жекедеректер мен әдебиеттер тізімін қоса):
- мақалалар үшін - 8 беттен 16 бетке дейін;
- сын пікірлер (монографияға, кітапқа) және конференция туралы пікір - 6 дан 12 бетке дейін.

5. Мақалаға қойылатын талаптар:

- **Microsoft Word** (docx) форматындағы файлда;
- **Times New Roman** шрифінде;
- жақтау жолағы 2x2x2x2;
- 1,5 жоларалық интервалы;
- 14 кегл;
- мәтінді жақтау көлеміне сәйкестендіру керек;
- Әрбір азатжол қызыл сызықтан басталуы қажет (1 см шегініс);
- **транслитерация** Library of Congress (LC) жүйесінде жасалуы керек.

Мақаланың құрылымы:

XҒТАР <http://grnti.ru/> - бірінші жолдың сол жақтауында;

Автор(лар)дың аты-жөні – жолдың ортасында **қою әріппен** жазылады;

Мекеменің толық атауы, қаласы, мемлекеті (егер авторлар әртүрлі мекемелерде жұмыс істесе, онда автордың тегі мен тиісті мекеменің қасында бірдей белгіше қойылады) Автор(лар)дың **E-mail-ы** – жақша ішінде (*курсивпен*);

Мақала атауы – жолдың ортасында (жартылай қою кіші әріппен жазылады)

Аңдатпа – (100-200 сөз) формуласыз, мақаланың атауын мейлінше қайталамауы қажет; әдебиеттерге сілтемелер болмауы қажет; мақаланың құрылысын (кіріспе, зерттеу әдіснамасы мен әдістемесі, зерттеу нәтижелері, қорытынды) сақтай отырып, мақаланың қысқаша мазмұны берілуі қажет.

Түйін сөздер («Түйін сөздер» сөз тіркесі **жартылай қоюмен** белгіленеді) (5-8 сөз немесе сөз тіркестері) - Түйін сөздер зерттеу тақырыбын өте дәл бейнелеу керек, сонымен қатар, ақпараттық-ізвестіру жүйелерінде мақаланы жеңіл табуға мүмкіндік беретін мақала мәтінінің терминдерін және де басқа маңызды ұғымдарды қамтуы қажет.

Мақаланың негізгі мәтіні кіріспені, мақсат пен міндеттерді қоюылуын, зерттеу тақырыбы бойынша жұмыстардың шолуын, зерттеу әдістерін, нәтижелері/талқылауы,

қорытынды қамтуы қажет (жоларалық интервал - 1, азат жол «қызыл жолдан» - 1 см, беттеу жолағы – еніне сай жасалады).

Кестелер, суреттер – аталғаннан кейін орналастырылады. Әр иллюстрация қасында оның аталуы болуы қажет. Сурет айқын әрі сканерден өтпеген болуы керек.

Мақаладағы формулалар тек мәтінде оларға сілтеме берілсе ғана нөмірленеді.

Жалпы қолданыста бар аббревиатуралар мен қысқартулардан басқаларына міндетті түрде алғаш қолданғанда түсініктеме берілуі қажет.

Қаржылай көмек туралы ақпарат бірінші бетте көрсетіледі.

Әдебиеттер тізімі. Мәтінде әдебиеттерге сілтеме тікжақшаға алынады. Мәтіндегі әдебиеттер тізіміне сілтемелердің нөмірленуі мәтінде қолданылуына қатысты жүргізіледі: мәтінде кездескен әдебиетке алғашқы сілтеме [1, 153 б.] арқылы, екінші сілтеме [2, 185 б.] арқылы т.с.с. жүргізіледі. Мақаланың негізгі мәтініндегі кітапқа сілтеме қолданылған беттерді көрсету керек (мысалы, [1, 45 б.].)

Жарияланбаған еңбектерге сілтемелер жасалмайды. Сонымен қатар, рецензиядан өтпеген басылымдарға да сілтемелер жасалмайды (әдебиеттер тізімін, әдебиеттер тізімінің ағылшынша әзірлеу үлгісін төмендегі мақаланы рәсімдеу үлгісінен қараңыз).

Мақала соңындағы әдебиеттер тізімінен кейін библиографиялық мәліметтер орыс және ағылшын тілінде (егер мақала қазақ тілінде жазылса), қазақ және ағылшын тілінде (егер мақала орыс тілінде жазылса), орыс және қазақ тілінде (егер мақала ағылшын тілінде жазылған болса) беріледі.

Авторлар туралы мәлімет: аты-жөні, ғылыми атағы, қызметі, жұмыс орны, жұмыс орнының мекенжайы, телефон, e-mail – қазақ, орыс және ағылшын тілінде толтырылады.

6. Қолжазба мұқият тексерілген болуы қажет. Техникалық талаптарға сай келмеген қолжазбалар қайта өңдеуге қайтарылады. Қолжазбаның кейін қайтарылуы, оның журналда басылуына жіберілуін білдірмейді.

7. Электронды корректурамен жұмыс істеу. Ғылыми басылымдар бөліміне түскен мақалалар жабық (анонимді) тексеруге жіберіледі. Эксперттер ұсынылған мақалаға оның жариялау мүмкіндігі, жақсарту қажеттілігі немесе қабылданбауы туралы дәлелді қорытындысын қамтитын жазбаша сын пікір береді. Жарамсыз деп таныған мақала қайтара қарастырылмайды. Мақаланы түзетуге ұсыныс берген жағдайда авторлар үш күн аралығында мақаланың корректурасын жіберу керек. Мақаланың түзетілген нұсқасы мен автордың рецензентке жауабы редакцияға жіберіледі. Оң сын пікірлер алған мақалалар оларды талқылау және басылымға бекіту үшін журналдың редакциялық алқасына ұсынылады.

Журналдың басылым жиілігі: жылына 4 рет.

8. Төлемақы. Басылымға рұқсат етілген мақала авторларына келесі реквизиттер бойынша төлем жасау қажет (ЕҰУ қызметкерлері үшін - 4500 теңге; басқа ұйым қызметкерлеріне - 5500 теңге).

Реквизиттер:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кпн 859- за статью

- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кпн 859. - за статью

«Мақала үшін, автордың АТЫ-ЖӨНІ»

Provisions on articles submitted to the journal “Bulletin of the L.N. Gumilyov Eurasian National University. Philology Series”

1. Goal of the journal. Publication of carefully selected original scientific papers in the fields of literary studies, linguistics, reflecting the actual problems of philology, language and literature teaching methods, most significant proceedings of scientific conferences, bibliographic summaries and reviews.

2. An author who wishes to publish a paper in the journal must submit the paper in one hard copy (printed version), signed by the author, to the scientific publication office (at the address: 010008, the Republic of Kazakhstan, Nur-Sultan, Satpayev St., 2. The L.N. Gumilyov Eurasian National University, Main Administrative Building, Office 402) and by e-mail **vest_phil@enu.kz** in **Word** format. At the same time, strict compliance between Word-version and the hard copy is required. And also the authors need to submit a cover letter.

Language of publications: Kazakh, Russian, English.

3. Submission of papers to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, the L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish papers in the journal and their re-publication in any foreign language. By submitting the text of the paper for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about themselves, lack of plagiarism and other forms of unauthorized use in the article, proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, and illustrations.

4. The recommended volume of the paper (including metadata and references):

- for papers – between 8-16 pages;
- for reviews (of monographs, books), reviews on conferences – between 6-12 pages.

5. Text formatting requirements:

- Microsoft Word file format (docx);
- Times New Roman font;
- the size of the fields 2 * 2 * 2 * 2;
- line spacing 1,0;
- size 14;
- text alignment in width;
- each paragraph beginning with the main line (indent 1 cm);
- transliteration is carried out according to the Library of Congress (LC) system.

Structure of the article:

IASTI <http://grnti.ru/> – first line, left

The content of the metadata about the author (see Рәсімдеу үлгісі / Paper template)

Initials and Surname of the author (s) – center alignment, italics

Full name of the affiliation, city, country (if the authors work in different organizations, you need to put the same icon next to the name of the author and the corresponding organization)

Author's e-mail (s) – in brackets (italics)

Paper title – center alignment (bold)

Abstract (100-200 words) must not contain formulas or repeat the content of the paper; it must not contain bibliographic references; it must reflect the summary of the paper, preserving the structure of the paper – introduction, methodology and research methods, research results, conclusion.

Key words (the phrase «Keywords» is bold) (5-8 words/word groups). Keywords must be extremely accurate to reflect the subject area of the study, include terms from the text of the paper and other important concepts that make it possible to facilitate and expand the possibilities of finding the paper by means of an information retrieval system).

The main text of the paper must contain an introduction, setting goals and objectives, a review of works on the research topic, research methods, results / discussions conclusion / conclusions – line spacing – 1, «main line» indent – 1.25 cm, justified alignment.

Tables, figures must be placed after the mention. Each illustration must be followed by the inscription. Figures should be clear, clean, and unscanned. Only those formulas referenced in the text are subjected to numbering.

All abbreviations and shprttenings, with the exception of obviously well-known, must be decoded when first used in the text.

Information about the financial support of the work is indicated on the first page in the form of a footnote.

References. In the text, references are indicated in square brackets. References must be numbered strictly in the order of mention in the text. The first reference in the text to a reference must have the number [1, 153 p.], the second – [2, 185 p.], Etc. The reference to the book in the main text of the article should be accompanied by an indication of the pages used (for example, [1, 45 p.]). Links to unpublished works are not allowed. Undesirable references to unlicensed publications are not recommended (examples of the description of the list of references, descriptions of the list of references in English, see below in the sample article).

At the end of the paper, after the list of references, it is necessary to indicate bibliographic data in Russian and English (if the paper is in Kazakh), in Kazakh and English (if the paper is in Russian) and in Russian and Kazakh (if the paper is in English language).

Information about the authors: last name, first name, patronymic, scientific degree, position, affiliation, full business address, telephone, e-mail – in Kazakh, Russian and English.

6. The manuscript must be carefully verified. Non-compliant manuscripts will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the manuscript has been accepted for publication.

7. Work with electronic proofreading. Papers submitted to the Department of Scientific Publications (editing office) are sent for anonymous review. Experts give a written review of the submitted paper with a reasoned conclusion about the possibility of its publication, the need to send for revision or (rejection) of the paper. Papers that have received a negative review are not accepted for reconsideration. Authors should, within three days, send the proofreading of the paper if it is decided to finalize the paper. Corrected versions of papers and the author's response to the reviewer are sent to the editor. Papers with positive reviews are submitted to the editorial board of the journal for discussion and approval for publication.

Periodicity of the journal: 4 times a year.

8. Payment. Authors who have received a positive opinion on publication must pay to the following banking details (for ENU employees – 4,500 KZT, for outside organizations – 5,500 KZT).

Реквизиты:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСJBKZKX
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кпн 859- за статью

- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кпн 859. - за статью

«For the publication, Name of the author»

Положение о рукописях, представляемых в журнал «Вестник Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева. Серия Филология»

1. Цель журнала. Публикация тщательно отобранных оригинальных научных работ в области литературоведения и языкознания, отражающих актуальные проблемы филологических наук, методы преподавания языка и литературы, а также наиболее значимые материалы научных конференций, библиографические обзоры и рецензии.

2. Автору, желающему опубликовать статью в журнале, необходимо представить рукопись в твердой копии (распечатанном варианте) в одном экземпляре, подписанном автором, в Отдел научных изданий (по адресу: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Сатпаева, 2, Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Учебно-административный корпус, каб. 402) и по e-mail vest_phil@enu.kz. При этом должно быть строго выдержано соответствие между Word-файлом и твердой копией. Также авторам необходимо предоставить **сопроводительное письмо**.

Язык публикаций: казахский, русский, английский.

3. Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя – Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева – публикации статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех заимствований текста, таблиц, схем, иллюстраций.

4. Рекомендованный объем (включая метаданные и список литературы):

- для статей – от 8 до 16 страниц;
- для рецензий (на монографии), отзывов о конференциях – от 6 до 12 страниц.

5. Требования к форматированию текста:

- формат файла Microsoft Word (docx);
- шрифт Times New Roman;
- размер полей 2*2*2*2;
- междустрочный интервал 1,0; – кегль 14;
- выравнивание текста по ширине;
- каждый абзац должен начинаться с красной строки (отступ 1 см);
- транслитерация осуществляется по системе Library of Congress (LC).

Схема построения статьи:

ГРНТИ <http://grnti.ru/> – первая строка, слева

Содержание метаданных об авторе (см. Рәсімдеу үлгісі/Образец оформления статьи/ Template)

Инициалы и фамилия автора(ов) – выравнивание по центру (начертание курсивом)

Полное наименование организации, город, страна (если авторы работают в разных организациях, необходимо поставить одинаковый значок около фамилии автора и соответствующей организации)

E-mail автора(ов) – в скобках (начертание курсивом)

Название статьи – выравнивание по центру (начертание полужирным)

Аннотация (100-200 слов) не должна содержать формулы, по содержанию повторять название статьи; не должна содержать библиографические ссылки; должна отражать краткое содержание статьи, сохраняя структуру статьи – введение, методологию и методику исследования, результаты исследования, заключение.

Ключевые слова (словосочетание «Ключевые слова» выделяется полужирным) (5-8 слов/словосочетаний). Ключевые слова должны предельно точно отражать предметную область исследования, включать термины из текста статьи и другие важные понятия, позволяющие об-

легчить и расширить возможности нахождения статьи средствами информационно-поисковой системы).

Основной текст статьи должен содержать введение, постановку цели и задач, обзор работ по теме исследования, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы – межстрочный интервал – 1, отступ «красной строки» – 1,25 см, выравнивание по ширине.

Таблицы, рисунки необходимо располагать после упоминания. С каждой иллюстрацией должна следовать надпись. Рисунки должны быть четкими, чистыми, несканированными. В статье нумеруются лишь те формулы, на которые по тексту есть ссылки.

Все аббревиатуры и сокращения, за исключением заведомо общеизвестных, должны быть расшифрованы при первом употреблении в тексте.

Сведения о финансовой поддержке работы указываются на первой странице в виде сноски.

Список литературы. В тексте ссылки обозначаются в квадратных скобках. Ссылки должны быть пронумерованы строго по порядку упоминания в тексте. Первая ссылка в тексте на литературу должна иметь номер [1, 153 с.], вторая - [2, 185 с.] и т.д. Ссылка на книгу в основном тексте статьи должна сопровождаться указанием использованных страниц (например, [1, 45 с.]). Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Нежелательны ссылки на нерцензируемые издания (примеры описания списка литературы, описания списка литературы на английском языке см. ниже в образце оформления статьи).

В конце статьи, после списка литературы, необходимо указать библиографические данные на русском и английском языках (если статья оформлена на казахском языке), на казахском и английском языках (если статья оформлена на русском языке) и на русском и казахском языках (если статья оформлена на английском языке).

Сведения об авторах: фамилия, имя, отчество, научная степень, должность, место работы, полный служебный адрес, телефон, e-mail – на казахском, русском и английском языках.

6. Рукопись должна быть тщательно выверена. Рукописи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись принята к опубликованию.

7. Работа с электронной корректурой. Статьи, поступившие в Отдел научных изданий (редакция), отправляются на анонимное рецензирование. Эксперты дают письменную рецензию на представленную статью с мотивированным заключением о возможности ее опубликования, необходимости направить на доработку или (отклонении) статьи. Статьи, получившие отрицательную рецензию, к повторному рассмотрению не принимаются. Авторам в течение трех дней необходимо отправить корректуру статьи в случае принятия решения о доработке статьи. Исправленные варианты статей и ответ автора рецензенту присылаются в редакцию. Статьи, имеющие положительные рецензии, представляются редколлегии журнала для обсуждения и утверждения для публикации.

Периодичность журнала: 4 раза в год.

8. Оплата. Авторам, получившим положительное заключение к опубликованию, необходимо произвести оплату по следующим реквизитам (для сотрудников ЕНУ – 4500 тенге, для сторонних организаций – 5500 тенге):

Реквизиты:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кпн 859- за статью

- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кпн 859 – за статью

- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кпн 859. - за статью

«За публикацию ФИО автора»

Редактор: Дихан Қамзабекұлы
Компьютерде беттеген: Дәмегүл Елешева

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
ХАБАРШЫСЫ. Филология сериясы.
- 2020. - 3 (132). - Нұр-Сұлтан: ЕҰУ. 151-б.
Шартты б.т. - 9,4 Таралымы - 9 дана
Электронды нұсқа: [http:// bulphil.enu.kz](http://bulphil.enu.kz)

Мәтін мазмұнына типография жауап бермейді.

Редакция мекенжайы: 010008, Қазақстан Республикасы,
Нұр-Сұлтан қаласы, Қ. Сәтбаев көшесі, 2.
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-413)

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
баспасында басылды